

Aarhus
Symfoni
23/Orkester
/24

Brahms og Rihm

HJERTERUMMETS GRUND

22.-23. februar 2024 kl. 19.30

Symfonisk sal, Musikhuset Aarhus • Viborg Katedralskole

PROGRAM

Johannes Brahms (1833-97)

Violinkoncert (1879)

40 min.

- 1 Allegro non troppo
- 2 Adagio
- 3 Allegro giocoso, ma non troppo vivace – Poco più presto

Wolfgang Rihm (1952-)

Nähe fern 2 (2012)

14 min.

P A U S E

25 min.

Johannes Brahms

Symfoni nr. 2 (1877)

42 min.

- 1 Allegro non troppo
- 2 Adagio non troppo
- 3 Allegretto grazioso (quasi andantino)
- 4 Allegro con spirito

Varighed i alt ca. 125 min.

MEDVIRKENDE

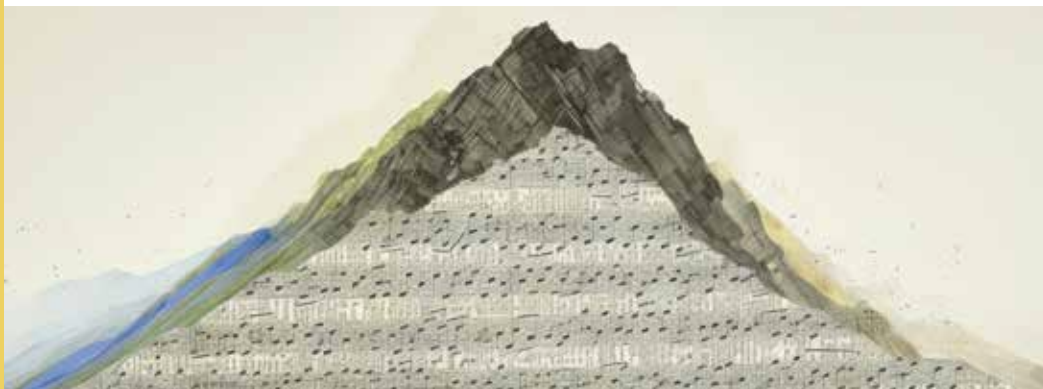
Gabriel Venzago

DIRIGENT

Alina Pogostkina

VIOLIN

Alina Pogostkinas medvirken er støttet af orkestrets særlige giver Keld Heine Mortensen

HJERTERUMMETS GRUND

af Christina Blangstrup Dahl

Denne sæson kan du høre en række ”ultimate” værker og komponister. Brahms er en af dem – og til denne koncert kan du høre hvorfor: Brahms er simpelthen en af grundstenene i det hus, som udgør den klassiske musik.

Livsglæden er kernen i Brahms’ 2. symfoni. Brusende bække, blå himmel, solskin og kølige grønne skygger: Symfonien emmer af sommerstemning og varme – og symfonien er ofte blevet kaldt for Brahms’ Pastorale-symfoni, så fuld af vidunderlige naturbilleder er den.

Men grundstenene skal også stilles i relief. Det gør Wolfgang Rihm, når han går i dialog med sin store forgænger i *Nähe fern 2*. Det er et lille stykke, der er skrevet specifikt til og om Brahms’ 2. symfoni – som en slags samtale med symfonien.

Vi har også en ultimativ solist på programmet. Alina Pogostkina spillede med orkestret forrige sæson og markerede sig klart som en solist, man ikke kan nøjes med at høre en enkelt gang. Derfor skal hun nu spille Brahms’ violinkoncert med os – endnu en af de helt store koncerter.

Brahms: Violinkoncert

Brahms skrev sin violinkoncert to år efter den 1. symfoni, og faktisk var den ikke nogen succes til premieren. Koncerten blev dog hurtigt en del af repertoiret – ikke mindst fordi Brahms havde skrevet koncerten til sin gode ven Joseph Joachim, og Joachim satte den ofte på programmet sammen med koncerten af Beethoven.

Koncertens form er ganske traditionel med tre satser, og den starter med et forspil i orkestret. Her får vi præsenteret temaer fra værket: Det lyriske første tema, det mystiske andet tema og det tredje tema inspireret af den ungarske folkemusik. Når violinen kommer ind, er det ikke en ”her kommer jeg, og jeg skal nok fortælle hvor skabet skal stå!”-entre. Tværtimod er Brahms’ musik altid skabt som en dialog, og det gælder også violinkoncerten: Orkestret og violinen udveksler melodier og musikalsk materiale satsen igennem. Brahms’ koncert er for øvrigt også den sidste store violinkoncert, som giver solisten mulighed for at improvisere i kadencen.

Anden sats begynder med en af de smukkeste soloer i alle Brahms’ værker – men den ligger hos oboen, ikke i violinstemmen. Efter sigende nægtede den spanske virtuoso Pablo de Sarasate at spille denne koncert, eftersom han ikke ville ”stå der på scenen med violinen i hånden og lytte

til oboen spille den eneste rigtige melodi i hele værket.” Violinen overtager dog hurtigt melodien, men rigtigt er det, at Brahms helt generelt ikke er synderligt interesseret i medrivende melodier – og måske vigtigere, når vi snakker om violinstjerner: Koncerten er ikke en ”virtuos” koncert af den slags, som lader en solist brillere med sit talent. Der er meget mere på spil her end kvikke fingre, for ganske vist er de tekniske krav til solisten frygtindgydende; de musikalske er imidlertid højere. Kernen i denne koncert er, som med mange af Brahms’ koncerter, sammenspillet mellem orkester og solist.

Sidste sats er livlig og munter, skrevet i ”sigøjnerstil” (måske som en hyldelse til Joseph Joachims ungarske rødder). Munterhed ligger ellers ikke lige for hos Brahms, men her overgiver han sig uforbeholdent til sit soloinstruments temperament. Satsen er fuld af glæde og begejstring, fra den hurtige begyndelse over det langsommere sidetema til den eftertrykkelige slutning.

Bonusinformation: Nu handler denne sæson jo som bekendt om fællesskab. Hør derfor, hvad den gode Brahms selv skrev om kunstneres fællesskab: ”Kunst er en republik... Opfat ikke én kunstner som ’mere ophøjet’ eller krævet, at ’mindre’ kunstnere ser op til ham som deres ambassadør. Gennem sine værker kan han i sidste ende blive betragtet som en elsket og respekteret borger i denne republik, men aldrig en ambassadør eller kejser.” Det kaster pludselig et klarere lys over Brahms’ musik, der altid er skrevet

for og spillet af ligemænd. ”En koncert, hvor orkestret fuldstændig smelter sammen med solisten,” beskrev Clara Schumann således violinkoncerten – og som altid var hun en af Brahms’ mest indsigtfulde kolleger.

Rihm: Nähe fern nr. 2

”Fjern nærhed”. Sådan kan Wolfgang Rihms små ledsagestykker måske oversættes. De fire stykker er skrevet som ledsageværker til Brahms’ fire symfonier – altså en måde at nærme sig Brahms’ værker, set fra en anden tidsalder, der på én gang er fjern i tid og dog ligger Brahms nær.

Brahms var livet igennem besværet af at vandre i Beethovens skygge. I sine *Nähe fern*-stykker træder Rihm imidlertid ind i Brahms’ skygge af egen fri vilje for at udforske en af det musikalske fællesskabs giganter. I *Nähe fern nr. 2* citerer Rihm ikke Brahms’ symfoni; Rihms værk er snarere en form for meditation over symfoniens teksturer, orkestrering og melodiføring – eller måske snarere et drømmebillede af den: Som et værk set gennem årtiernes forvrængning – men i modernitetens prisme.

Nähe fern-stykkerne er på én gang et meget fremmedartet billede af Brahms og den eneste logiske måde at nærme sig værkerne. Det var en uimodståelig udfordring for Wolfgang Rihm: ”Jeg har i lang tid været besat af musikalske linjer. Hos Brahms oplever vi linjerne, det melodiske flow, som noget fuldstændig organisk og på samme tid

konstrueret. Det ene skaber det andet, alt er udvikling... Jeg blev faktisk nødt til at gå videre ad en sti, der allerede var udforsket, tage koncepterne længere, for at komme væk fra Brahms og på samme tid bevæge mig fremad med Brahms. For det var det eneste, det kunne handle om: At skabe noget af mit eget, der tog tråden op fra en konversation og rykkede den fremad. Fjern nærhed – nær fjernhed.”

Komponisten satte en række regler op for sig selv i kompositionsarbejdet: ”Ingen citater. Ekkoer, naturligvis, men som om de var tidlige former. Som om de endnu ikke har antaget den form, som de vil få hos Brahms. Formet urform. Men – det skylder jeg Brahms – i al diskretion,” siger Rihm om værket.

Wolfgang Rihm har for øvrigt et langvarigt kærlighedsforhold til Brahms. Rihm har skrevet en række værker, der enten er i dialog med Brahms’ originaler eller direkte skal spilles sammen med dem – det første skrevet helt tilbage i 1985.

Og titlen? Den kommer fra et Goethedigt: ”Dämmrung senkte sich von oben/ Schon ist alle Nähe fern”: ”Mørket sænker sig fra oven/Al nærhed er allerede fjern.”

Brahms’ 2. symfoni

Brahms havde en tendens til enten at underdrive eller være ironisk, når han skulle beskrive sine egne værker (han kaldte således sin mastodont af en klaverkoncert for en ”meget lille

klaverkoncert med en meget lille og køn scherzo”). På samme måde fortalte han sin forlægger, at den 2. symfoni var ”så melankolsk at du ikke vil kunne holde ud at høre den. Jeg har aldrig skrevet noget så sørgeligt.”

Sandheden er langt derfra. Symfonien er lys og pastoral og bliver ofte sammenlignet med Beethovens 6. symfoni, Pastoralsymfonien (endnu en af de Beethoven-sammenligninger, som Brahms måtte slås med gennem hele sin karriere). Tilblivelsesperioden var ganske få måneder (til forskel fra de tæt på tyve år, som første symfoni tog at skrive) – og den anden symfoni formelig emmer af sommerstemning og varme. Brahms komponerede altid om sommeren, denne gang i Pörschach i Kärnten. En af hans venner skrev til ham efter at have fået noderne for første gang: ”Det er alt sammen brusende bække, blå himmel, solskin og kølige grønne skygger. Hvor må der være smukt i Pörschach.” Det kan høres i musikken, både i de direkte citater (som for eksempel hornsignaler) og i strygernes billedskønne temaer.

Første sats sniger sig næsten ind på tilhørerne. Som en sommermorgen, hvor verden langsomt vågner bliver instrumentgrupperne, en efter en, en del af musikken, der bruser op. Senere hører vi det lyse og muntre sidetema, som er noget af det mest indtagende, Brahms har skrevet (det er det, der minder meget om melodien i hans vuggeviser). Endnu mere idyllisk bliver det i anden sats, hvor man selv i de mere voldsomme øjeblikke har indtrykket af at være

vidne til en civiliseret sommerstorm. Kontrasten mellem storm og stille er nok stor, men det er blot to udtryk af den samme grundstemning.

Hvis indledningen af tredje sats ikke havde været så elegant ville temaet være decideret nuttet. Som det er, er det et af den slags Brahms-temaer som man ikke kan lade være med at blive begejstret over – og begejstringen spredt sig også hurtigt i musikken. Strygere og træblæsere vimser rundt mellem hinanden, som små spurve en travl forårsdag (for ja, det er også i denne sats næsten umuligt at undgå naturbillederne for sit indre øje). Ved premieren var

publikum for øvrigt så begejstret for denne sats, at de forlangte den gentaget.

Efter de første spæde toner i sidste sats bryder musikken ud i et overdådigt brus, som om musikerne har holdt sig tilbage indtil nu, men nu endelig kan bryde ud i musik, der det ene øjeblik er voldsom, det næste øjeblik drilsk og det næste igen idyllisk. Bølgerne går højt, og det virker som om Brahms har haft en fest med at skrive afslutningen af satsen. Den fjerde symfoni var for øvrigt hans egen favorit blandt de fire symfonier – og man forstår hvorfor.

Rigtig god koncert.

JOSEPH OG JOHANNES: BRAHMS' VIOLINKONCERT

Venskabet mellem Joseph Joachim og Johannes Brahms affødte en af verdens yppigste violinkoncerter.

Peer Kjær Andersen skriver om Brahms' *Koncert for violin og orkester*. Læs artiklen på vores hjemmeside – under "Baggrundshistorier".

AARHUSSYMFONI.DK

Gabriel Venzago DIRIGENT

I 2021 vakte Gabriel Venzago opsigt, da han sprang ind i en nyopsætning af *Idomeneo* på den bayerske statsopera og fik ligeledes stor opmærksomhed og medierespons med den musikalske ledelse af operaen *Zaide. Eine Flucht*, der involverede unge flygtninge.

Gabriel Venzago har været chefdirigent for Südwestdeutsche Philharmonie Konstanz siden 2023, og har netop afsluttet en stilling som førstekapelmester ved Salzburg Landestheater, hvor han samlede stor erfaring inden for opera med nye produktioner af Mozarts *Trylleflojten*, Bizets *Carmen*, eksperimenterende teaterforestillinger og verdenspremieren på operaen *Askepot* af den britiske komponist Alma Deutscher. I den seneste sæson har han dirigeret orkestre

som Norddeutsche Philharmonie Rostock, Münchner Philharmoniker, Staatsphilharmonie Nürnberg, Nürnberger Sinfoniker, Münchner Rundfunkorchester, Sinfonieorchester Basel og Musikkollegium Winterthur, og på Salzburg Landestheater ledte han nye produktioner af Mozarts *La finta giardiniera*, en scenisk nyfortolkning af Haydns *Skabelsen* samt opførelser af Tjajkovskijs *Iolanta*.

Som gæstedirigent har han arbejdet med Brandenburger Symphoniker, Darmstadt State Orchestra, Jena Philharmonic Orchestra, Mozarteum Orchestra Salzburg, NDR Radiophilharmonie Hannover, Staatsorchester Rheinische Philharmonie og Württemberg Philharmonic Orchestra Reutlingen.

Alina Pogostkina VIOLIN

Alina Pogostkina er datter af to professionelle violinister og begyndte derfor at spille violin tidligt. Det viste sig hurtigt, at hun var et vidunderbarn, og familien flyttede fra Rusland til Tyskland, da Alina var otte år gammel. Hun konkurrerede flittigt gennem hele sin barndom og ungdom, hvilket kulminerede, da hun vandt både selve Sibelius violinkonkurrencen i 2005 og en særpris for den bedste fortolkning af Sibelius' violinkoncert.

Hun har spillet med orkestre som Los Angeles Philharmonic Orchestra, San Francisco Symphony, Orchestre National de France og Skt. Petersburg-filharmonikerne – og så spiller hun kammermusik med musikere som Steven Isserlis, Yuri Bashmet, Gidon Kremer og Joshua Bell. Ved siden af sit arbejde som solist er Alina Pogostkina meget optaget af den mentale og åndelige side af musikken og har derfor stiftet programmet Mindful Music Making, der skal give musikere mere mindfulness og indsigt i kreative processer.

KONCERTBESÆTNING

VIOLIN I

Ian van Rensburg
Cristian Chivu Ivan
Johanna Tolvanen
Alexander Radu, kontrakt
Thea Clemson Andersen
Todd Cadieux
Katrin Djordjevic Sønnichsen
Matthias von Niessen
Matthias Gahl
Nadia Kornilova
Hayato Ishibashi
Theo Dan, kontrakt
Olga Rosca Marcov, kontrakt

VIOLIN II

Sarah Foldager
Marta Wisniowska-Mruk
Nefelina Musaelyan
Birgitte Bærentzen Pihl
Erik Søndergaard Jensen
Vibeke Lund Nielsen
Søs Nyengaard
Pernille Jönsson Nüchel
Jens Astrup
Peter Clemson Steensgaard
Violina Petrova, kontrakt

BRATSCH

Luminita Marin
Zane Kalnina
Nikolaj Lind Pedersen
Christine Hagge Larsen
Lars Kvist
Lise Pehrson
Eva Paulin
Morten Møller, kontrakt

CELLO

Eugene Hye-Knudsen
Brian Friisholm
Jens Lund Madsen
Ananna Lützhøft
Fang-Yu Liang
Anne Hall, kontrakt

KONTRABAS

David McIlpatrick
Samuel Beck-Johnson
Christian Jørgensen
Frank Christensen
Poul Erik Jørgensen

FLØJTE

Lena Kildahl Larsen
Toril Vik Kjøller
Judith Wehrle

OBO

Oliver Nordahl
Malene Bjerg Poulsen
Lisa Anna Gross

KLARINET

Mathias Vik Kjøller
Vibeke Kærsgaard Lembecke
Kristian Flagstad

FAGOT

Maksim Karpinskii
Eric Beselin

HORN

Lisa Maria Cooper
Neil Page, assistent
Jari Kamsula
Klaus Gottlieb
Héctor Manuel Escudero Aguilar, kontrakt

TROMPET

Kim Hansen
Anders Kildahl Larsen

BASUN

Fabrice Godin
Christian Tscherning Larsen

BASBASUN

Jens Vind

TUBA

Jonathan Borksand Hanke

PAUKER

Nikolai Petersen
Malte Vendelby, kontrakt

BLIV FADDER

Kontakt os på tlf. 89 40 90 90 / symfoni@aarhus.dk

Aarhus Symfoniorkesters Fond består af individuelle fadderskaber fordelt på fonde, virksomheder og privatpersoner. Den selvstændige fond støtter orkestrets arbejde ved tilskud til instrumenter, turnéer, CD-indspilninger og lignende.

- » A. Enggaard A/S
- » Advokaterne i Jyllandsgården A/S
- » Alice Madsen
- » AVK Holding
- » Bech-Bruun
- » Bendt Almvig, arkitekt maa.
- » BoostPLM
- » Brødrene Kier A/S
- » C.F. Møller Danmark A/S
- » CHD Holding A/S
- » Comwell Aarhus
- » Dansk Erhvervsprojekt A/S
- » Dansk Musiker Forbund
- » Danske Andelskassers Bank
- » Danske Bank
- » EDC Erhverv, Poul Erik Bech Aarhus
- » FO-Aarhus
- » Formuepleje A/S
- » Gorrissen Federspiel
- » Hans Schourup A/S
- » Holst, Advokater
- » Juhl-Sørensen Pianohandel
- » Jyske Bank
- » Keld T. Lauritsen Holding ApS
- » Kjeld Sachmann
- » Kosan Gas A/S
- » Lena Schmidt
- » Middelfart Sparekasse
- » Nordea
- » PDS Kapitalforvaltning ApS
- » Pressalit A/S
- » PricewaterhouseCoopers
- » RSM Danmark
- » RSM Danmark – personaleforeningen
- » Schouw & Co A/S
- » Selskabet af 4. oktober 1944 A/S
- » Steffen Ebdrup Invest aps
- » Stibo A/S
- » Stormagasinet Salling
- » Støtteforeningen FHH
- » SYDBANK
- » Systematic Holding
- » Todbjerg Busser A/S
- » torbenbrandi – projektudvikling
- » Vilhelm Kiers Fond
- » Violinbygger Jens Stenz
- » Aarhus Oliefabriks Fond
- » Aarhus Stiftstidendes Fond
- » Aarhus Symfoniorkesters Venner
- » Aarhus Universitets Forskningsfond

Særlig privat giver:
Keld Heine Mortensen

AARHUS SYMFONIORKESTER

Vær med til at støtte

Bliv medlem af
Aarhus Symfoniorkesters Venner

Husk at
venneforeningen holder
gratis optakt for alle før
hver torsdagskoncert.

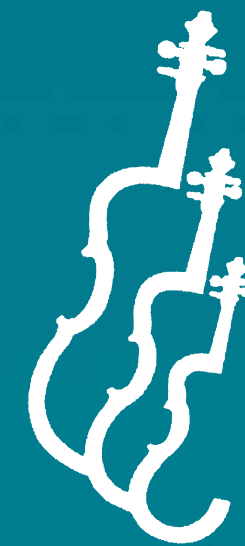
Se programmet på
www.asov.dk

Optaktsholder 29. februar 2024:
Brian Friisholm, cellist i ASO

Medlemskab giver
fri adgang til særlige
prøver/generalprøver,
gratis medlemsblad
samt uvurderlig støtte
til byens orkester.

Meld dig ind på
www.asov.dk

eller ved henvendelse til formand
Tove Christensen, dr. med.
asov.tc@gmail.com

God fornøjelse!

Bare koncentrer dig om musikken

Bagefter skal vi nok opdatere dig med de **vigtigste nyheder**

Jyllands-Posten

MUSIKHUSET

→ musikhuset.dk

*KØBENHAVNS
DRENGEKOR
JOHANNESPASSIONEN*

24. marts • Symfonisk sal

*LONDON
SYMPHONY
ORCHESTRA
RAVEL, BARBER OG WILLIAMS*

28. april • Symfonisk sal